

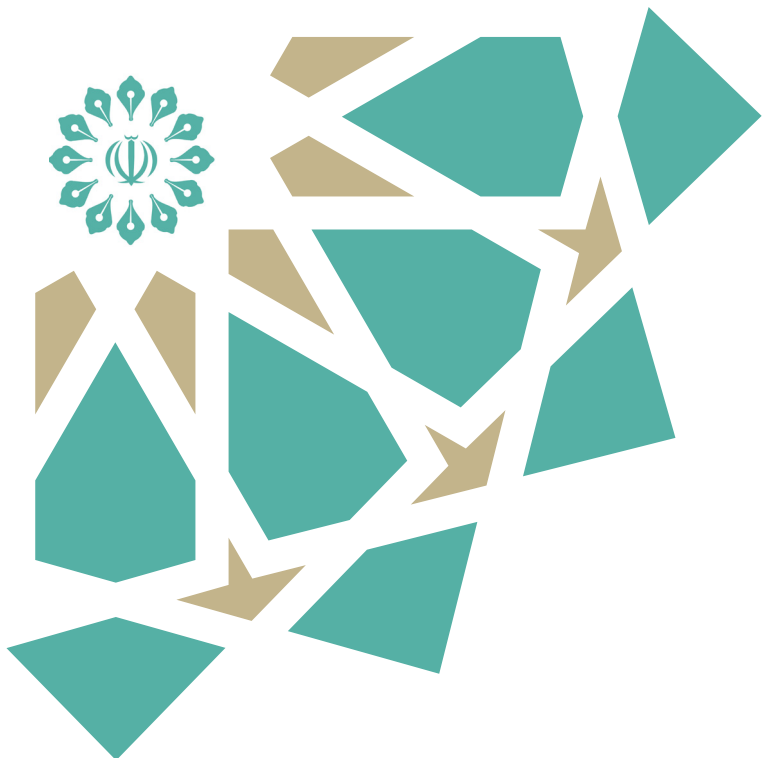

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

فروردین تا شهریور

۱۳۹۵

سرشناسه:	شورای نگهبان
عنوان قراردادی:	ایران . قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور:	Iran . Laws , etc
مشخصات نشر:	مشروح مذاکرات شورای نگهبان سال ۱۳۹۵ بخش اول (فروردین تا شهریور)/تحقیق و تنقیح جمعی از پژوهشگران (به ترتیب الفبا) محمدرضا اصغری شورستانی ... [و دیگران]؛ پیاده سازی و تنظیم (به ترتیب الفبا) حسین بالازاده ... [و دیگران].
مشخصات ظاهری:	تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۹.
شابک:	۵-۵۲-۸۳۷۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فینیا
یادداشت:	تحقیق و تنقیح (به ترتیب الفبا) محمدرضا اصغری شورستانی، حسین امینی پژوه، شهاب اقبال، احمد تقی زاده، سیداحمد حسینی پوراردکانی، سیدعلی حسینی پوراردکانی ...
یادداشت:	پیاده سازی و تنظیم (به ترتیب الفبا) حسین بالازاده، محسن بیات، سیدحامد چاوشی، علی حاجی حسینی، علیرضا صنیعی منش، محمدحسین نادری ...
موضوع:	شورای نگهبان -- صورت مذاکرات
موضوع:	Shoraye negahban -- Publication of proceeding
موضوع:	شورای نگهبان -- مصوبات
موضوع:	Shoraye negahban -- Resolution
شناسه افزوده:	اصغری، محمدرضا، ۱۳۶۶ -
شناسه افزوده:	بالازاده، حسین، ۱۳۷۰ -
شناسه افزوده:	شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان
رده بندی کنگره:	KMH ۲۵۱۲
رده بندی دیویی:	۳۴۹/۵۵۰۵
شماره کتابشناسی ملی:	۷۳۴۵۵۵۵

پروہشکوہ شورای نگهبان

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

سال ۱۳۹۵

بخش اول

(فروردین تا شهریور)

مشروح مذاکرات شورای نگهبان سال ۱۳۹۵

بخش اول
(فروردین تا شهریور)

تحقیق و تنقیح: جمعه از پژوهشگران (به ترتیب الفبا): محمدرضا صغری شورستانه، حسین امین پزوه، احمد تقی زاده، علی تقی نژاد، سید احمد حسینی پور اردکانی، مهدی رجائی، سعید رحمانیان، سعید ستاری، مصطفی شاکری، حسین فاتح زاده، امیر کشتگر، علی ملکه، محمد مهاجری، محمد میثم نداف پور

بیاده سازی و تنظیم (به ترتیب الفبا): حسین بالازاده، محسن بیات، سید حامد چاوشی، علی حاجه حسینی، علیرضا صنیعی منش، محمد حسین نادری، رضانادی زاده، ابوالفضل وله خانه
طراح و صفحه آرایی: حمید مزینانی

• این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است •

• ناشر: انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان • نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۹
• شمارگان: ۵۰۰ نسخه • بها: ۲۰۰،۰۰۰ تومان • شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۵۲-۵

• همه حقوق برای انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان محفوظ است.
• نشرو تکثیر تمام یا بخشی از اثر به هر شکل،
بدون کسب اجازه کتبی از انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان ممنوع است.

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه شهید دهقانی نیا، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۴۶۳
تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵ • شماره: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

www.shora-rc.ir

<http://nashr-rc.ir>

2821239901200

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۵	مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۱/۱۸
	لایحه بیمه اجباری خسارت واردشده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه (اعاده شده از شورای نگهبان)
۵	طرح سنجش و پذیرش دانشجو در دوره های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه ها و مراکز آموزشی عالی کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)
۲۸	طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (اعاده شده از شورای نگهبان)
۳۰	لایحه اصلاح ماده (۸) قانون تأسیس سازمان اسناد ملی ایران
۳۱	لایحه اصلاح قانون نحوه جبران زحمات و خسارات کارکنان سازمان حفاظت محیط زیست در ارتباط با جرایم زیست محیطی
۳۲	لایحه اصلاح قانون بیمه عمر و حوادث پرسنل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان های تابعه یا وابسته به آنها
۳۶	لایحه اعتبار اسناد عادی وام های پرداختی شرکت های تعاونی روستایی، عشایری و صیادی به اعضا
۴۰	طرح الحاق یک تبصره به ماده (۲۲) قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
۴۱	طرح الحاق یک تبصره به ماده (۵۰۵) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)
۴۲	لایحه حمایت از حقوق معلولان (اعاده شده از شورای نگهبان)
۴۵	مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۱/۲۵
۴۷	لایحه حمایت از حقوق معلولان
۴۷	طرح ممنوعیت به کارگیری بازنشستگان (اعاده شده از شورای نگهبان)
۴۹	طرح توسعه و بهینه سازی آب شرب شهری و روستایی در کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)
۵۱	اصلاحیه اساسنامه صندوق ضمانت سرمایه گذاری تعاون
۵۱	مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۲/۱
۵۸	طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (اعاده شده از شورای نگهبان)
۵۸	لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری
۵۹	مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۲/۸ (صبح)
۶۰	طرح سنجش و پذیرش دانشجو در دوره های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه ها و مراکز آموزشی عالی کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)
۶۰	

- ۶۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور
- ۱۵۳ مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۲/۸ (عصر)
- ۱۵۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور
- ۱۸۳ طرح اساسنامه شرکت ملی نفت ایران (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۱۸۵ مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۲/۱۵
- بررسی نامه ی آقای علی اصغر باغانی، مدعی خلاف شرع بودن تبصره ی ماده (۲۹۹)
- ۱۸۵ قانون مجازات اسلامی در خصوص تغلیظ دیه
- بررسی نامه ی آقای علی محمدی، مدعی عدم رعایت نظر شرعی شورای نگهبان از سوی
- نهادهای دولتی نسبت به برخی مواد قانون معادن در خصوص گرفتن درصدی از
- بهای ماده ی معدنی در اراضی موقوفه به عنوان حقوق دولتی
- ۱۸۶ ۱۹۶ مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۲/۲۲
- ۱۹۶ طرح اساسنامه شرکت ملی نفت ایران (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۰۸ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۴۱ مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۲/۲۹
- ۲۴۱ طرح اصلاح قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور
- طرح الزام دولت به پیگیری جبران خسارات ناشی از اقدامات و جنایات آمریکا علیه ایران و
- اتباع ایرانی
- ۲۴۴ ۲۴۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۴۷ لایحه تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۵۲ ۲۵۳ طرح ممنوعیت به کارگیری بازنشستگان (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۵۴ طرح جرم سیاسی (اعاده شده از شورای نگهبان)
- طرح اصلاح ماده (۲۴۱) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۵۴ ۲۵۵ طرح تسریع در امر تخلیه و بارگیری کشتی ها در بنادر (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۵۵ لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مشارکت (کنسرسیوم) زیرساخت کلید
- عمومی آسیا (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۵۶ لایحه بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل
- نقلیه (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۵۷ طرح اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و
- انتخاب شهرداران (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۵۸ لایحه موافقتنامه تحدید حدود مرز دریایی در دریای عمان بین دولت جمهوری اسلامی ایران
- و دولت سلطنت عمان (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۲۶۱ ۲۶۳ اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور

- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۳/۱۲..... ۲۶۵
 لایحه موافقتنامه تحدید حدود مرز دریایی در دریای عمان بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
 دولت سلطنت عمان (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۲۶۵
 لایحه الحاق یک تبصره به قانون اصلاح ماده (۱۲) قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و
 هنرمندان..... ۲۶۷
 طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب رسان به
 سلامت در رسانه های ارتباط جمعی داخلی و بین المللی و فضاهای مجازی..... ۲۷۴
 لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص..... ۲۹۱
 لایحه تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی..... ۲۹۸
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۳/۱۳..... ۳۰۷
 لایحه تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی..... ۳۰۷
 طرح تقویت و توسعه نظام استاندارد..... ۳۱۷
 لایحه تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی..... ۳۳۳
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۳/۱۷..... ۳۸۰
 لایحه تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی..... ۳۸۰
 لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور..... ۴۱۷
 طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (اعاده شده از شورای
 نگهبان)..... ۴۲۲
 طرح نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه ای و مهارتی (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۴۲۹
 لایحه الحاق سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح (اتکا) به فهرست نهادها و
 مؤسسات عمومی غیر دولتی..... ۴۳۸
 طرح اصلاح مواد (۳)، (۶) و (۲۴) قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی..... ۴۴۱
 طرح نحوه انتصاب اشخاص در مشاغل حساس (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۴۴۱
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۳/۱۹..... ۴۶۱
 لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور..... ۴۶۱
 طرح اصلاح مواد (۳)، (۶) و (۲۴) قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی..... ۴۶۳
 طرح تقویت بسیج مستضعفین..... ۴۸۹
 لایحه اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران..... ۴۹۶
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۴/۳۰..... ۵۲۰
 اساسنامه شرکت آموزشی علوم و فنون کیش (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۵۲۰
 اصلاح اساسنامه سازمان ملی زمین و مسکن..... ۵۲۳
 اصلاحیه اساسنامه صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک (شرکت مادر
 تخصصی)..... ۵۳۳
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۵/۶..... ۵۴۶

- لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۵۴۶
- لایحه اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۵۵۴
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۵۶۰
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۵/۲۰..... ۶۰۰
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۶۰۰
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۵/۲۷..... ۶۳۸
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۶۳۸
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۵/۲۸..... ۷۱۳
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۷۱۳
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۶/۲ (صبح)..... ۷۸۴
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۷۸۴
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۶/۲ (عصر)..... ۸۶۶
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۸۶۶
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۶/۳..... ۹۱۹
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۹۱۹
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۶/۸..... ۱۰۰۵
- لایحه اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور..... ۱۰۰۵
- لایحه احکام دائمی برنامه های توسعه کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۱۰۲۹
- لایحه تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیر دولتی (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۱۰۶۷
- طرح اصلاح جدول قانون تعیین محدوده حوزه های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی..... ۱۰۸۸
- مشروح مذاکرات جلسه ۱۳۹۵/۶/۱۷..... ۱۰۹۰
- لایحه کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۱۰۹۰
- لایحه الحاق سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح (اتکا) به فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۱۰۹۲
- طرح اصلاح مواد (۳)، (۶) و (۲۴) قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی (اعاده شده از شورای نگهبان)..... ۱۰۹۲
- طرح استفساریه تبصره (۳) ماده (۵۲) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی..... ۱۰۹۸
- طرح اصلاح تبصره (۱۰) ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش..... ۱۱۱۴
- لایحه معاهده بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین در زمینه معاضدت حقوقی دو جانبه در موضوعات کیفری..... ۱۱۲۱

مقدمه

شورای نگهبان بر اساس اصول قانون اساسی، از جایگاه والایی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. مطابق اصل (۹۴) قانون اساسی، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی به وسیله شورای نگهبان مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایر شناخته شدن با موازین شرع یا قانون اساسی برای تجدید نظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌ی سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به کمیسیون‌های ذی‌ربط مجلس یا هیئت وزیران واگذار کند که در این صورت، این اساسنامه‌ها نیز باید به لحاظ عدم مغایرت با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این، به موجب اصل (۴) قانون اساسی، «کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.» تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی، بر عهده نهاد شورای نگهبان قرار گرفته است. در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌ی سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و استفساریه‌های مربوط به اصول قانون اساسی و نیز استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی که مدعی مغایرت مقررهای با موازین شرع‌اند، در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار می‌گیرد و سرانجام در قالب نظر شورای نگهبان به مراجع مربوطه اعلام می‌شود. بدین‌سان، مجموعه نظرات ابرازی از سوی شورای نگهبان و نیز مشروح مذاکرات اعضای شورا در خصوص این نظرات که در خلال جلسات بررسی در شورای نگهبان بیان می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چه آنکه این مجموعه مباحث و مذاکرات، علاوه بر آنکه بخشی از اسناد حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود، می‌تواند به عنوان منبعی علمی، پشتوانه‌ی نظری غنی و قابل اتکایی برای

نظام حقوقی کشور قلمداد شود و مورد استفاده‌ی عموم علاقه‌مندان، به‌ویژه مجامع علمی- پژوهشی و پژوهشگران و صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی واقع گردد.

مقام معظم رهبری نیز در دیدارهایی که در سال‌های اخیر با اعضای محترم شورای نگهبان داشته‌اند، بارها بر اهمیت نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان و ضرورت انتشار آنها پای فشرده‌اند. ایشان از جمله در دیداری که در تاریخ ۱۳۹۲/۸/۸ با اعضای شورای نگهبان داشتند، به طور خاص در بیان اهمیت توجه به مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان فرمودند: «یکی از چیزهایی که شاید بنده قبلاً هم عرض کرده‌ام، انتشار مذاکرات شورا است. این خیلی چیز خوبی است. ... فرض بفرمایید در قانون مجازات، ماده‌ی چندم این قانون، ممکن است دو نظر مخالف یا سه نظر مخالف وجود داشته باشد؛ خیلی خوب است که در انتشار مذاکرات، این نظرات مخالف ذکر بشود. ... این می‌شود یک مستندی؛ این یک سابقه‌ای است. این سوابق، مهم است. اینکه مثلاً شورای نگهبان بتواند در سال هزار و چهارصد و فلان بگوید که این حکم و این مبنا مثلاً در پنجاه سال پیش در شورای نگهبان بحث شد و این حرف‌ها گفته شد و این نظر از بحث‌ها درآمد، خود این یک مستند و یک پشتوانه‌ی تقویت علمی است برای آرای شورا. بنابراین انتشار مذاکرات هم به نظر من خیلی خوب است.»

بر همین اساس، با تشکیل «مرکز تحقیقات شورای نگهبان» - که در حال حاضر در قالب «پژوهشکده شورای نگهبان» فعالیت می‌کند- انجام فعالیت‌های علمی پیرامون نظرات شورای نگهبان به عنوان یکی از مأموریت‌های این مجموعه، در چند قالب مختلف در دستور کار قرار گرفت. تدوین مجموعه نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی، تدوین مجموعه نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان راجع به اصول قانون اساسی، تدوین مجموعه نظرات فقهی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری، تدوین نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی، استخراج مبانی نظرات و دلایل آرای شورای نگهبان، راه‌اندازی سامانه‌ی اینترنتی جامع نظرات شورای نگهبان و بارگذاری

نکات زیر برای استفاده‌ی مطلوب خوانندگان از این مجموعه، مفید و راهگشا است:

۱. ترتیب مباحث مطرح در مذاکرات اعضای شورای نگهبان در این کتاب، بر اساس ترتیب موضوعات بررسی شده در هر جلسه‌ی شورای نگهبان، از نخستین جلسه‌ی برگزار شده در فروردین سال ۱۳۹۵ تا پایان شهریور این سال است.

۲. همان‌طور که گفته شد، در این مجموعه سعی شده است ویرایش فنی و ادبی متون مشروح مذاکرات با کمترین دخل و تصرف در گفته‌های اعضای شورای نگهبان انجام شود. با وجود این، در مواردی که به ضرورت ویرایشی، واژه یا عبارتی به مذاکرات اعضا اضافه شده است، برای حفظ اصالت متن، بخش افزوده‌شده درون قلاب ([]) قرار گرفته است. بدیهی است این عبارات، برداشتی است که کارشناسان پژوهشگر از فحوای مباحث مطرح در مذاکرات اعضا استنباط کرده‌اند و به جهت اقتضائات ویرایشی، انسجام‌بخشی به مطالب مذکور در مذاکرات یا رفع ابهام از گفته‌های شفاهی اعضا به متن اضافه شده‌اند.

۳. مستندسازی‌های انجام‌شده در متن که عمدتاً به صورت پانویس در مشروح مذاکرات آمده، به شرح زیر است:

- ذکر مستند آیات، روایات یا نظرات فقهی و فتوایی اشاره‌شده در مذاکرات اعضا

- ذکر مستند و کامل نظرات شورای نگهبان که در مذاکرات اعضای شورا به آنها اشاره شده است؛ اعم از نظریه‌های تفسیری یا مشورتی شورای نگهبان پیرامون اصول قانون اساسی یا سوابق نظرات شورا در خصوص مصوبات پیشین.

- ذکر معنای لغوی یا اصطلاحی واژگان یا عبارت‌های

۱۳۹۵، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۹ به چاپ رسیده است. همچنین در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ نیز دو کتاب تحت عنوان «مشروح مذاکرات شورای نگهبان (دوره اول- سال ۱۳۵۹)» و «مشروح مذاکرات شورای نگهبان (دوره اول- سال ۱۳۶۰)» از سوی مرکز تحقیقات شورای نگهبان به چاپ رسیده است که به جهت ضبط نشدن برخی جلسات شورای نگهبان در ابتدای پیروزی انقلاب یا فقدان نوارهای ضبط‌شده در حال حاضر، صرفاً مشتمل بر برخی از مذاکرات اعضای شورا در جلسات برگزارشده در سال‌های مذکور است.

آماده‌سازی سایر مجلدات این مجموعه نیز در حال انجام است که ان‌شاءالله به محض تکمیل، در اختیار علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت.

لازم به ذکر است متن کلیه‌ی مشروح مذاکرات‌های نهایی‌شده (اعم از مشروح‌هایی که در قالب کتاب، چاپ شده است و مشروح‌هایی که هنوز به مرحله‌ی چاپ نرسیده است) بر روی سامانه جامع نظرات شورای نگهبان، ذیل عنوان «مشروح مذاکرات» قابل دسترسی و بهره‌برداری است.

کلیه‌ی نظرات شورای نگهبان بر روی پورتال پژوهشگرده^۱ و در نهایت، پیاده‌سازی، تنظیم و تدوین مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان، از جمله طرح‌هایی بود که برای عینیت بخشیدن به این مهم طراحی شد.

با وجود این، از سال ۱۳۹۳، کار آماده‌سازی متن مذاکرات اعضای شورای نگهبان در جلسات شورا برای انتشار عمومی، با عنایت به تأکیدهای رهبر معظم انقلاب اسلامی، به‌عنوان یکی از اولویت‌های کاری پژوهشگرده شورای نگهبان بازتعریف شد. این مهم، در چند مرحله به شرح زیر، بر اساس شیوه‌نامه‌ای مدوّن انجام می‌پذیرد: ابتدا فایل‌های صوتی ضبط‌شده از جلسات شورای نگهبان، پیاده‌سازی شده و به صورت متن مکتوب درمی‌آید. سپس این متون در اختیار کارشناسان پژوهشگرده قرار می‌گیرد تا از لحاظ فنی و ادبی ویرایش شده و در صورت لزوم، اظهارات اعضای شورا مستندسازی شود. سپس متون ویرایش و مستندسازی‌شده از لحاظ صحت، اتقان و انطباق با محتوای متون اولیه مورد بازبینی قرار می‌گیرد. در نهایت، متون بازبینی‌شده بار دیگر از جهات مذکور توسط ناظران علمی پروژه، به طور دقیق، از جهت شکلی و محتوایی بررسی می‌شود و پس از تأیید نهایی، برای انتشار در اختیار معاونت پژوهشی قرار می‌گیرد. پیش‌بینی مراحل چندگانه‌ی فوق برای آماده‌سازی متون مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان از آن جهت است که ویرایش فنی و ادبی این متون - که لازمه‌ی تبدیل ساختار گفتاری مذاکرات اعضا به نوشتاری قابل فهم برای خوانندگان است - احیاناً به اصالت متون خدشه‌ای وارد نیاورده و متون آماده‌شده برای انتشار، با کمترین دخل و تصرف ممکن به متنی روان، سلیس و قابل فهم تبدیل شود. اعتقاد دست‌اندرکاران طرح بر آن بوده که مشروح مذاکرات شورا، نوعی سند محسوب می‌شود که در ویرایش و انتشار آن باید امانت‌داری را به طور کامل رعایت کرد.

مجموعه‌ی حاضر، بخشی دیگر از ثمره‌ی این فعالیت علمی است که مجموعه‌ی کامل مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان در نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۵، به جز مذاکرات مربوط به بررسی استعلامات دیوان عدالت اداری و مذاکرات مربوط به مباحث انتخاباتی را در برمی‌گیرد.^۲

۱. نشانی اینترنتی سامانه جامع نظرات شورای نگهبان:

<http://nazarat.shora-rc.ir>

۲. گفتنی است پیش‌تر سه کتاب از مجموعه کتاب‌های مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان که به مذاکرات نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۲، نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۳ و نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۶ مربوط می‌شد، در سال‌های

آقایان دکتر محمدرضا اصغری شورستانی، محمدمیشم نداف پور و حسین امینی پزوه بوده است که از زحمات این عزیزان، به ویژه مدیر این مجموعه جناب آقای دکتر کاظم کوهی اصفهانی قدردانی می‌شود. همچنین ضبط صوتی جلسات شورا و تبدیل فایل‌های صوتی به نوشتار بر عهده‌ی کارشناسان اداری تدوین شورای نگهبان آقایان رضا نادى‌زاده، سید حامد چاوشی، محمدحسین نادری، علی حاجی‌حسینی، حسین بالازاده و ابوالفضل ولی‌خانی، محسن بیات، علیرضا صنیعی‌منش بوده است که از زحمات کلیه‌ی این عزیزان، به ویژه مدیر این مجموعه جناب آقای یاسر مجاهد تقدیر و تشکر می‌شود.

پژوهشکده شورای نگهبان امیدوار است با تولید و عرضه‌ی این مجموعه، علاوه بر حرکت در جهت تحقق بخشی از منویات مقام معظم رهبری، خواسته‌ی جامعه‌ی علمی کشور و همچنین مراکز سیاست‌گذاری، تقنینی و اجرایی کشور را پاسخ گفته باشد. مسلماً انتشار و عرضه‌ی چنین آثاری می‌تواند ثمره‌ی بیش از سی سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار کلیه‌ی علاقمندان، به ویژه محافل علمی و پژوهشی، اعم از دانشگاهی و حوزوی قرار دهد و به غنی‌تر شدن هر چه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور کمک کند؛ ضمن آنکه آگاهی‌بخش ناظران بیرونی از میزان دقت‌ورزی و موشکافی علمی اعضای محترم شورا در هنگام بررسی مسائل مختلف حقوقی و فقهی باشد و روند قانون‌گذاری و نظارت بر آن در نظام جمهوری اسلامی ایران را در معرض دید همگان قرار دهد.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

پژوهشکده شورای نگهبان

تابستان ۱۳۹۹

به‌کارگیری شده در مذاکرات، در مواردی که نیازمند توضیح است.

- ذکر شناسنامه‌ی مختصر و گویا برای هر یک از موضوعاتی که در دستور جلسه‌ی بررسی شورا قرار گرفته است. این شناسنامه که در ابتدای بررسی هر موضوع به صورت پانویس آمده است، مشتمل بر سیر روند شکل‌گیری آن موضوع در مراجع مربوطه از ابتدا تا طرح آن در جلسه‌ی شورا، مراحل مختلف بررسی آن در جلسات شورا و نیز سرانجام آن پس از بررسی در شورای نگهبان است. این اطلاعات، علاوه بر آنکه می‌تواند آگاهی‌بخش خوانندگان در خصوص سوابق موضوع مطروحه باشد، راهنمای خوانندگان برای مراجعه به دیگر جلساتی است که این موضوع در دستور بررسی شورای نگهبان قرار داشته است.

- ذکر کامل نظر شورای نگهبان نسبت به هر موضوع، که در نامه‌ی رسمی شورای نگهبان به مرجع مربوطه منعکس شده است، در پایان بررسی هر موضوع. همچنین در پایان بررسی هر ماده از مصوبه یا هر جزء از یک موضوع نیز، آن بند از نظر شورای نگهبان که در خصوص آن ماده یا جزء اظهار شده، ذکر شده است؛ البته در صورتی که شورا نسبت به آن ماده یا جزء، اظهار نظر کرده باشد.

- ذکر مواد قانون یا مقرراتی که در مذاکرات اعضای شورا به آنها اشاره شده است. همچنین ذکر متن نظرات مجمع مشورتی فقهی و مجمع مشورتی حقوقی شورای نگهبان که در متن مشروح مذاکرات به آنها استناد شده، ولی عیناً در جلسه خوانده نشده و در متن نیامده است.

- ذکر منابع و مآخذ مربوط به یک مطلب به صورت کامل، جهت دسترسی آسان خوانندگان به مستندات مطالب، اعم از کتاب‌ها، مقالات و دیگر منابع مکتوب و یا نشانی اینترنتی آن در فضای مجازی.

این کتاب محصول تلاش علمی جمعی از پژوهشگران این پژوهشکده است که در سه مرحله‌ی پیش‌گفته (ویرایش و مستندسازی، بازبینی و نظارت علمی) به سرانجام رسیده است. «ویرایش و مستندسازی متون» در این مجموعه، به ترتیب میزان همکاری بر عهده‌ی آقایان سعید رحمانیان، سعید ستاری، امیر کشتگر، مصطفی شاکری، علی تقی‌نژاد، علی ملکی و احمد تقی‌زاده بوده است. «بازبینی متون» بر عهده‌ی آقایان سید احمد حسینی‌پور اردکانی، مهدی رجائی، محمد مهاجری و حسین فاتحی‌زاده بوده، و «نظارت علمی» بر مجموعه نیز بر عهده‌ی